

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

A Dohány körzet hírei (6. oldal)

A Yad Vasem kitüntetéséről (9. oldal)

**Magyarországon minden zsidó
túlélője a vészorszaknak...**

(3. oldal)

Adorján Sándor: Zsidó vita a házban

Visszautazunk a múltba, s a magyarországi neológ zsidóság legfontosabb tudományos és közéleti folyóirata, az 1884-től 1948-ig – változó gyakorisággal – megjelent Magyar-Zsidó Szemle egy-egy írását adjuk közre ezen ol-dalon. Maradunk az 1884-es kiadványnál, amelyben Adorján Sándor (1858-1944) újságíró, műfordító parlamenti kritikáját olvashatják. Adorján, több lap szerkesztője, főszerkesztője volt, illetve magyarra fordította Balzac, Émile Zola és Turgenyev néhány jelentősebb munkáját. A Nemzeti Színház részére színműveket is fordított.

Nem épen mulatságon látvány, mikor egy ország képviselője néha azért jó egybe, hogy tagjai egymással ingerkedjenek, hogy egymást kikaczagják, bosszantsák, üzzék, kergessék, s nyújtsanak egymás között és önmagukban olyan összevisszaságot, mely minden inkább, csak nem országos férfiak tanácskozása állam bajain, haza jólétén.

Az angol parlament, mely eldicsekedhetik azzal, hogy alig van szabadság, melyet még megadhatna egyéneknek és testületeknek; amivel fokozhatná iparát és kereskedelmét; áldozat, mely szükséges volna tudományosságának és művészetének öregbítésére: mindig komoly, méltóságos, s magaslatán áll a nagy föladatnak, mely egy képviselőtestületnek eléje szabja úgy munkássága körét, mint munkássága módját.

S im, a magyar képviselőház!

Annyi a teendője, annyi a dolga, hogy ha válllvetve valamennyi tagja éjjel és napot egygyé forrasztva, egyebet sem tenne, csak

dolgoznék szakadatlanul, keresné, kutatná, firtatná az okát annak: miért vagyunk hát annyira elmaradva? évek kellenének, míg hasznát látnék. Hogy miért nincs semmi iparunk, hogy kereskedelmünk a gyarmatok alacsony színvonalán hagyja az országot tespedni? miért kell annak úgy lenni, hogy békés polgárokat egyes fattyúhajtásai az olvasni tudásnak egymás ellen mernek uszítani, s az ország egyik végétől a másikig az ő szavuk után hangzik föl a zaj és lárma, mely visszavonásra és gyűlölködésre hív föl a keresztény szeretet, vagy a szabadság nevében? hogy forrásában keresné föl annak az okát, ami olyan nagy nyomást okoz országszerte, hogy városról városra, faluról falura, sőt házról házra járva, ujjal mutat-hatnának rá: hogy ime, itt a tanulatlan-ság, itt a renyhesség, itt a szédelgők elbolondító csalmatokja, ebből támadt a nyomor, és ez szülte a bűnt!...

Bizony sok a dolga a magyar képviselőháznak. Ez a szegény ország, mely oly nagyon megvau áldva mindennel, amit országra a természet pazarolhat, úgy is csak arra vár, hogy legyen, a ki vezesse, a ki ráoktassa: mit és hogyan kell tennie. S különösen mit és hogyan nem kell tennie; e nép, a mely ép oly józan mint munkás, áldozatra- kész és önfeláldozó, - de, mint a nép mindenütt - igényli a vezető kart, az útbaigazító elmét Amikor a Széchenyi és Kossuth lángszelleme végig izzott az országon, csak úgy nőttek ki a földből, a kik hősök voltak a béke és a harcok csatamezején. Nagy volt e nép mindig, ha nagy volt, ki élére állt.

De hát, ha olyan lángész, ki a maga lelkének varázserejével teljesen elegendő arra, hogy világító fáklyafény gyanánt járjon a tévelygő nép előtt - nincsen, van egy egész testületünk, melynek ugyanaz, volna a szent hivatása, hogy százak egyesített erejével pótolja azt az egy hiányzót, Széchenyit vagy Kossuthot vagy Deákot!

Hát hiszen a képviselőház vezet is a nemzetet, csak hogy másképp. Tekintsük a legutóbbi nagy vitát a képviselőházban. A vegyes házasságról volt szó s csináltak belőle zsidó-vitát - a mint szinte divattá válik ez idő szerint mindenből zsidó-vitát csinálni. Hát a vegyes-házasságról lehetnek különbözők a nézetek: nekünk is megvan a magunké, Annyi azonban bizonyos, hogy nemzetileg és erkölcsileg nem ártottak volna vele senkinek s utoljára is: nem parancsolt volna rá senkire semmit.

De az egy lángeszű vezetőt bölcsen helyettesítő képviselő urak másként gondoltak, mondván: a felekezetek törvényes egyenjogósítása szükséges dolog, a szükséges pedig megjő magától, mi ne

feledkezzünk meg a fölösleges-ről. És megvolt a zsidó vita. Amit aztán a neveletlen és nevelt nép egy része nem szokott mindig úgy felfogni, a mint a magyar képviselőház többsége maga is bizonyára akarja.

...

Igaz, most jut eszembe, hiszen a ház zsidó-vitájáról akarok szólni. Nos, azt hiszem, itt sem hiányoztak a tisztán mulató elemek, vagy bátran mondhatjuk: a tisztán mulattatok.

S szerintük Apponyi gróf bizonyára túlzott, midőn azt kívánta, hogy a parlament ne legyen komédia! Minő elhamarkodottság! A nemes gróf koczkára teszi jövőjét; ha ezek az urak többségre jutnak, miniszterségének végképe vége van.

A szélsőbal jobban tudta a helyzetet fölfogni. Belátván hogy a nép csak azt bizza meg képviselőletével, aki neki tetszik, kiadott manifesztumában nemcsak a keresztény választókat örvendezteti meg, antisemita színt vallván, de mert oly furcsaságok vannak benne, a zsidókat is megnevetteti. Így aztán mindenütt derített, mindenütt tetszett.

Ami különben a tárgyalt kérdést illeti, marad minden a régiben. A kinek ez nem tetszik cserélje a vallását, mint a kopott szűrt; így több uton is biztosítja magának a tulvilági üdvöt; vagy ha ezt tenni esetleg a képviselőház, által kinevetett skrupulusa van, hát vándoroljon ki. A választók pedig mind e tárgyalásokból láthatták, hogy hazudik, ki megczáfolja e bölcsmondásnak az igazságát: minden úgy van jól, amint van.

*

A rovatban megjelenő írásokat eredeti formájukban adjuk közre, így nem szerkesztjük, s nem javítjuk a mai kor helyesírásának megfelelően!

I M A R E N D

Hétköznap: 7:30-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja 17:00 óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával, sakk, kártya, kávé és tea várja híveinket!

Péntek esti ima: 17:00-kor a Hősök Templomban.

Szombat reggeli ima a Hősök Templomban Sachrisz: 9:30

Tóraolvasás: 10:00 Muszáf ima: kb. 10:45

Vasárnap reggeli ima: 8:00-kor, **esti ima:** 17:00-kor, mindkettő a Talmud Tórában.

A péntek esti kiddust, illetve a szombat délutáni sálesüdeszt szintén a Talmud-Tórában tartjuk.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

január 25.	16:15	február 1.	16:30
február 8.	16:45	február 15.	16:45
február 22.	17:00	február 29.	17:15

Frölich Róbert: Magyarországon minden zsidó túlélője a vészkorszaknak...

Hetvenöt éve, január 18-án szabadult fel a budapesti gettó. A hagyományok szerint a Dohány utcai zsinagógában emlékeztünk a napra és a mártírokra. Az eseményen szokás szerint több honi politikus és külföldi diplomata is megjelent.

Elsőként **Mester Tamás** szólt a Dohány zsinagóga földszintjét megtöltő sokasághoz. A Budapesti Zsidó Hitközség elnöke felidézte, a pesti gettó kapuit a szovjet katonák nyitották ki, és a budapesti zsidóság örök hálával tartozik nekik ezért. *Könnyeivel küzdve idézte fel, hogy 1945. január 18-án, az akkor kilenc éves édesapja egy Wesselényi utcai ház lépcsőházában szovjet katonákkal találkozott, s a közös nyelv hiánya ellenére is jelezni tudta nekik, hogy a szemközti ház tetején ellenséges géppuskafészek van. A szovjet katonák az ő instrukciói alapján likvidálták a géppuskást. A katonáktól cserébe két szelet rozskenyeret kapott, amelyre úgy emlékezett, ez a kenyér volt élete legfenségesebb lakomája. Hozzátette, háromnegyed évszázad telt el a pesti gettó felszabadítása óta, és ahogy fogynak a túlélők, ahogy halad az idő, úgy erősödik a kötelességünk, hogy őrizzük az áldozatok emlékét és ellenálljunk a felejtés növekvő nyomásának.*

Szalay-Bobroviczky Vince, a Miniszterelnökség civil és társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára elmondta, minden generációnak el kell gondolkodnia a múlt bűnein, hogy megértse, és tovább tudja adni elődei fájdalmas áldozatát. *Kiemelte, az áldozat, az örökség érték akkor is, ha fájdalmas, sőt, minél fájdalmasabb, annál értékesebb.* Majd arról beszélt, hogy a múlttal szembenézve, Magyarország összefog azért, hogy semmilyen nemzeti, etnikai vagy vallási közösséghez tartozó ember ne szenvedjen el jogsérelmet. Hangoztatta, a 75 évvel ezelőtti helyzettel ellentétben, ma a magyar zsidóság – ha a közösség töredéke is egykori méretének –, de számottevő fővárosi közösségként éli mindennapjait. Kijelentette, reményei szerint, hosszú távon mindenki kiáll az igazi értékek mellett, és ilyen érték a nemzet, amelynek a zsidó közösség is része.

Fotó: Szentgyörgyi Akos

Jákov Hadasz-Handelszman, Izrael Budapestre akkreditált új nagykövete emlékeztetett arra, hogy 75 évvel ezelőtt 70 ezer üldözött zsidó élt a budapesti gettó falai között, és több mint 20 ezer zsidó bujkált rettegve, szerte a városban. Legtöbbjük számára a Vörös Hadsereg érkezése és a gettó felszabadítása a haláltól való megmenekülést jelentette. Megemlítette, korábban éppen a gettó területén született Herzl Tivadar, a zsidó állam megálmodója. Majd a felszabadulás után Budapestről is rengetegen költöztek Izraelbe, hogy felépítsék saját országukat. Hangsúlyozta, akik úgy döntöttek, Magyarországon maradnak, szembe kellett nézniük a kommunizmus borzalmaival, mégis sikerült átmenteniük zsidó identitásukat a következő generációknak, így ma újra virágzó zsidó élet van Magyarországon.

A nagykövet hangsúlyozta, ma sem nyugodhatunk meg, mert az „ördög nem alszik” és az antiszemitizmus újra és újra felüti a fejét a világ különböző pontjain. Ezért kell emlékezni, hogy ami Budapesten történt, ne történhessen meg újra.

Végül főrabbin, **dr. Frölich Róbert** arról beszélt, a magyarországi zsidóság tragédiája nem úgy kezdődött, hogy elindultak az első vonatok Auschwitzba. A zsidóüldözés szavakkal, ideológiákkal, írásokkal, a közbeszéd megváltozásával kezdődött. Olyan gondolatokkal és indulatokkal, amelyek kijelölték az utat a gettó felállításáig.

Nyomatékosította, tévedés azt hinni, a gettó felállításáról a legmagasabb helyen nem tudtak, nem döntöttek és nem értettek vele egyet. A budai Várban tudták, helyeselték és engedték. Ezt a történelmi felelősséget nem lehet

lemondni a budai Vár egykori lakójáról...

Frölich Róbert hangsúlyozta, *Magyarországon minden zsidó túlélője a vészkorszaknak a szülei, a nagyszülei vagy önmaga révén.* Nem lennénk ma itt, ha nincs a Vörös Hadsereg, ha nem győznek a szövetséges csapatok.

Főrabbin megemlítette, sokan felteszik a kérdést, „ti zsidók nem viszitek-e túlzásba az emlékezést a holokausztra?” Visszakérdezett, túlzásba lehet-e vinni az emlékezést arra, hogy apáinkat, nagyapáinkat ki akarták irtani, el akarták tőlünk venni a megszületésünk jogát, (.) hogy 600 ezer zsidót csak úgy kiradíroztak ennek az országnak a társadalmából?

– Nem tehetjük meg, hogy nem emlékeztünk, mert akkor mi leszünk feledésre ítelve, akkor semmi sem szab gátat annak, hogy megismétlődjön a múlt – adta meg választ.

A megemlékezésen közreműködött Ferenczi Eszter orgonaművész, Fekete László főkantor, Rudas Dániel főkantor, illetve zsinagógánk, a Dohány utcai zsinagóga kórusa. Továbbá, a Magyar Honvédség 5. Bocskai István Lövészdandár Debreceni Helyőrségi Zenekara. Az esemény az elmúlt évekhez hasonlóan koszorúzással, mécsesek meggyújtásával, illetve az emlékezés köveinek elhelyezésével zárult a Wesselényi utcában található emléktáblánál.

A gettó

A budapesti „nagy” gettó határait megszabó belügyminiszeri rendelet 1944. november 29-én jelent meg, a Dohány utca, Nagyatádi Szabó (ma Kertész) utca, Király utca, Csányi utca, Rumbach Sebestyén utca, Madách Imre út, Madách Imre tér és Károly körút által határolt területet december 10-én zárták le. A 4513 lakásban összezsúfolt emberek száma 1945 elején elérte a 70-80 ezret. A gettó 1945. január 18-i felszabadulásakor csak a Klauzál téren több mint 3000 temetetlen holttestet találtak. Az ostromot és a nyilasok rémuralmát 70 ezer ember élte itt túl.

Kallos Bea első helyen végzett Izrael kiemelt fotós versenyén

A 2019-es utolsó Pesti Sólet lapzártaát követően Kallos Bea nyert Izrael legrangosabb fotós versenyén, az Edut Mekomiton (Helyi tanúságtétel). A már harmadik éve Izraelben élő fotós, társadalom-közösség kategóriában egy beduin közösség mindennapjait bemutató képsorozatát ítélte legjobbnak a zsűri.

Honnan lehet ismerős a győztes neve? Az elmúlt bő egy évben, ezen az oldalon (4.) rendre az www.izraelinfo.com menüsorát közzeltük, s a receptek közül többet Beának köszönhet(t)ünk!

A Beduin hétköznapok című fotósorozat egy beduin családnál készült Jeruzsálemtől kb. 60 kilométerre, a Júdeai sivatagban. Ráadásul Bea az első díj mellett, kurátori elismerést kapott a környezet-termesztés kategóriában a háztartások műanyag használatát bemutató képeiért.

Fotóit a győztesek számára megrendezett kiállításon Tel-Avivban, az Erec Múzeumban lehet(ett) látni.

A pályázatot 2003 óta rendezik meg minden évben hét kategóriában. A megmérettetésre évente több mint háromszáz fotós küld be több, mint tízezer képet, amelyekből a legjobbnak ítélt alig kétszázat mutatják be Tel-Avivban, együtt a World Press verseny utazó kiállításával.

Banksy Budapesten!

Isztambul, Amszterdam, Antwerpen, Melbourne, Auckland, Toronto, Berlin, Bukarest, Kolozsvár és Párizs után végre Budapesten is láthatunk Banksy, a földkereség legismertebb graffití művészenek világát bemutató kiállítást.

Az ART OF BANKSY mintegy 70 művön keresztül mutatja be az „ismeretlen zseni” művészetét a Godot Kortárs Művészeti Intézet szervezésében, február 1-től a Tesla Loftban.

Évek óta vár a hazai közönség egy Banksy művészetét bemutató kiállításra, eddig hiába, most azonban egy hosszabb világszerte út után Budapestre érkezik az az utazó kiállítás, amely igyekszik átfogó képet adni a rejtőzködő street art művész világáról.

–Az Art of Banksy kiállítás behozza a világ különböző pontjain, mállott vakolat, üres téglafalon, vagy egy sívár felüljárón megjelent műveket a kiállítótérbe és újragondolva mutatja be az ismeretlen zseni alkotásait, hogy a művek üzenetét festmények, fotók, printek formájában egy izgalmas kiállítási élménybe sűrítve közvetítse” – mondta Sáfár Zoltán, a Godot Kortárs Művészeti Intézet alapító-tulajdonosa.

A kiállítás limitált ideig – információink szerint április 30-ig – marad Budapesten, majd folytatja világszerte útját.

Pesti Sólet menüje a Kosher Deli receptjei alapján

Hamis gulyás

Hozzávalók: 0,5 kg krumpli, 2 fej vöröshagyma, 2 szál sárgarépa, 1 szál fehérrépa (zölddel együtt), 1 kisebb zeller, 3 gerezd fokhagyma, 1 db paprika, 1 db paradicsom, 3 ek étolaj, őrölt kömény, babérlevél, só, bors, fűszerpaprika, 2 l zöldség alaplé.

Elkészítés: Az összes zöldséget alaposan megmossuk, majd megtisztítjuk. A leeső héjból és végekből (mindből, a krumpli és a hagyma héjból is!) 2 liter víz hozzáadásával elkészítjük a zöldség alaplevet. Míg az alaplé készül, olajon megdinszteljük a hagymát. Ha már jó (akad, aki barnán, más „üvegesen” szereti), akkor hozzáadjuk a frissen zúzott fokhagymát, az apróra vágott paprikát és paradicsomot, illetve 10-10 dkg felkockázott zellert és burgonyát, illetve az összes fűszert. Jól összeforgatjuk, majd ráöntünk 1 liter alaplevet. Addig főzzük, míg meg nem puhul az összes zöldség. Ha kész, simára pürésítjük az egészet. Ekkor hozzáöntjük a másik liter alaplevet és beletesszük a felkarikázott répakat. Mikor már minden majdnem puha, hozzá tesszük a maradék – felkockázott – krumplit is.

Készre főzzük és petrezselyemmel tálaljuk.

Shaksuka

Hozzávalók: 2 ek olívaolaj, 1 fej vöröshagyma, 3 gerezd fokhagyma, 5 db nagy paradicsom, 2 ek paradicsompüré, 3 db paprika, 1 db kaliforniai/kápia paprika, 4 db közepes tojás, őrölt kömény, só, bors. Ízlés szerint akár római kömény is.

Elkészítés: Forrósítsuk fel az olajat egy nagy serpenyőben, majd fonnyasszuk meg rajta az apróra vágott vöröshagymát. Adjuk hozzá a paradicsompürét és a fűszereket, majd a kockára vágott paprikákat. Közepes lángon főzzük kb. 8-10 percre, míg megpuhul a paprika. Adjuk hozzá a paradicsomot, majd főzzük kb. negyedórát, amíg egy sűrű mártást nem kapunk. Készítsünk kis mélyedéseket a mártásban, s ezekbe helyezzük bele a tojásokat. Majd fedjük le a serpenyőt és folytassuk kis lángon a főzést, míg a tojás fehérje megszilárdul, de a sárga még lágy marad.

Friss, ropogós fehér kenyérral tálaljuk!

A fenti alaprecept készülhet még csicseriborsóval, babbal, burgonyával és számtalan más módon

Házi sajttorta

Hozzávalók: *Kekszes alap:* 250 g omlós keksz, 120 g olvasztott vaj, 20 g pirított szeletelt mandula, *Sajtkrém:* 700 g natúr sajtkrém, 70 g tejföl, 15 g kukoricakeményítő, 150 g porcukor, 2 db egész tojás, 2 dl tejszín, 1 db citrom héj, 1 db vaníliarúd kikapart magja

Elkészítés: A kekszet porrá törjük, majd hozzáadjuk a szeletelt mandulát, illetve a vajat és összedolgozzuk. Egy 22 cm átmérőjű formát sütőpapírral bélelünk és beletesszük a kekszes alapot, egyenletesen belenyomkodva. Pár percre hűtőbe tesszük, hogy megkeményedjen. A sütőt 160 fokra előmelegítjük. Elkészítjük a tölteléket, a tejszínt, a sajtkrémet és a keményítőt habverővel összekeverjük, hozzáadjuk a többi hozzávalót és a kihűlt formába töltjük. Ezután 45 percre sütjük. Kihűlés után szeletekre vágjuk, különböző ízesítésű lekvárral tálaljuk.

Télen se hanyagoljuk el az autó ápolását

Folytatjuk „szolgáltató” rovatunkat, s továbbra is a **Prémium Autókozmetika** vezetője, **Szabó Roland** ad az évszaknak megfelelően **autóápolási tanácsokat**.

– Télen hajlamosak vagyunk elhanyagolni autónk külsejét, mondván úgyis hamar koszos lesz. Azonban a köd, a fagy, a zúzvara, mind a fényezés, s a kocsink egyéb részeinek elenségei – figyelmeztetett Szabó Roland. – Sokan úgy gondolják, nem mossák le, mert befagy, szétfagy stb., pedig ha rendszeresen karbantartjuk

kerámia-védelemként elterjedt, harmadik generációs védelem. Ez már komoly kémiai védelmet is ad, és enyhébb karcok ellen is védhet. Vigyázni kell, a 10 ezer forintos csodákkal, mert azok lehet, több kárt okoznak, mint amennyi hasznot hoznak. De erre térjünk vissza majd februárban.

Waxolás

Roland kiemelte, a télen felragadt kosz az autón, ami lehet sár, korom, vagy só, mind marja a fényezést, s ez előbb, vagy utóbb korróziót indíthat el. Télen azért is fontos a mosás mert így az autó vízelvezető részei nem fagy-

nak be a lerakódásoktól, nem tömődnek el. Ha kész a mosás és nem szeretnénk, hogy az ajtó befagyjon, akkor figyeljünk arra, hogy a falcokat is töröljük ki. Többek között ezért is érdemesebb rendes, vizes autómossóba vinni járművünket, mint egy gőzös technológiát használó mosóba. Tapasztalataim szerint a téli, hideg karosszéria és a forró gőz károkat okozhat a hőingadozás miatt. A lakk merev anyag, s valamilyen szinten pereghet, illetve repedhet.

– Végezetül, ha már szép, ápoltságos autóra jöhet a már említett wax, hogy a következő mosások során könnyebb dolgunk legyen. Ráadásul így az autó fényezése is ragyogóbb állapotban marad. Ha valaki ellátta megfelelő védelemmel az autót, annak azért is érdemes rendszeresen mosatni, hogy a védelem élettartama hosszabb legyen. Mosónkban a rendszeresen karbantartott autót, akár 45 perc alatt kívül-belül ragyogóvá varázsoljuk. Továbbá, kedvezményt is biztosítunk rendszeresen járó vendégeinknek, ha pedig észlelünk valami problémát, és rendelkezünk hozzá javítóanyaggal, azonnal tudjuk javítani is. Például a kavics felverődést, amit ha nem kezelünk, az alá folyó víz nagyobbra pattogtathatja. Ha már védelem, az ajtó kéder gumikról se feledkezünk meg, hasznos azokat télen használatól függően kezelni. Fontos, a szilikon spray nem alkalmas rá! Érdemes külön, erre a célra gyártott ápolót használni. Vendégeink sokszor kérnek tanácsot, mi szívesen válaszolunk minden kérdésükre és mondhatom, szinte mindenre, tudunk azonnal megoldást.

– Végezetül, ha már szép, ápoltságos autóra jöhet a már említett wax, hogy a következő mosások során könnyebb dolgunk legyen. Ráadásul így az autó fényezése is ragyogóbb állapotban marad. Ha valaki ellátta megfelelő védelemmel az autót, annak azért is érdemes rendszeresen mosatni, hogy a védelem élettartama hosszabb legyen. Mosónkban a rendszeresen karbantartott autót, akár 45 perc alatt kívül-belül ragyogóvá varázsoljuk. Továbbá, kedvezményt is biztosítunk rendszeresen járó vendégeinknek, ha pedig észlelünk valami problémát, és rendelkezünk hozzá javítóanyaggal, azonnal tudjuk javítani is. Például a kavics felverődést, amit ha nem kezelünk, az alá folyó víz nagyobbra pattogtathatja. Ha már védelem, az ajtó kéder gumikról se feledkezünk meg, hasznos azokat télen használatól függően kezelni. Fontos, a szilikon spray nem alkalmas rá! Érdemes külön, erre a célra gyártott ápolót használni. Vendégeink sokszor kérnek tanácsot, mi szívesen válaszolunk minden kérdésükre és mondhatom, szinte mindenre, tudunk azonnal megoldást.

– Végezetül, ha már szép, ápoltságos autóra jöhet a már említett wax, hogy a következő mosások során könnyebb dolgunk legyen. Ráadásul így az autó fényezése is ragyogóbb állapotban marad. Ha valaki ellátta megfelelő védelemmel az autót, annak azért is érdemes rendszeresen mosatni, hogy a védelem élettartama hosszabb legyen. Mosónkban a rendszeresen karbantartott autót, akár 45 perc alatt kívül-belül ragyogóvá varázsoljuk. Továbbá, kedvezményt is biztosítunk rendszeresen járó vendégeinknek, ha pedig észlelünk valami problémát, és rendelkezünk hozzá javítóanyaggal, azonnal tudjuk javítani is. Például a kavics felverődést, amit ha nem kezelünk, az alá folyó víz nagyobbra pattogtathatja. Ha már védelem, az ajtó kéder gumikról se feledkezünk meg, hasznos azokat télen használatól függően kezelni. Fontos, a szilikon spray nem alkalmas rá! Érdemes külön, erre a célra gyártott ápolót használni. Vendégeink sokszor kérnek tanácsot, mi szívesen válaszolunk minden kérdésükre és mondhatom, szinte mindenre, tudunk azonnal megoldást.

– Végezetül, ha már szép, ápoltságos autóra jöhet a már említett wax, hogy a következő mosások során könnyebb dolgunk legyen. Ráadásul így az autó fényezése is ragyogóbb állapotban marad. Ha valaki ellátta megfelelő védelemmel az autót, annak azért is érdemes rendszeresen mosatni, hogy a védelem élettartama hosszabb legyen. Mosónkban a rendszeresen karbantartott autót, akár 45 perc alatt kívül-belül ragyogóvá varázsoljuk. Továbbá, kedvezményt is biztosítunk rendszeresen járó vendégeinknek, ha pedig észlelünk valami problémát, és rendelkezünk hozzá javítóanyaggal, azonnal tudjuk javítani is. Például a kavics felverődést, amit ha nem kezelünk, az alá folyó víz nagyobbra pattogtathatja. Ha már védelem, az ajtó kéder gumikról se feledkezünk meg, hasznos azokat télen használatól függően kezelni. Fontos, a szilikon spray nem alkalmas rá! Érdemes külön, erre a célra gyártott ápolót használni. Vendégeink sokszor kérnek tanácsot, mi szívesen válaszolunk minden kérdésükre és mondhatom, szinte mindenre, tudunk azonnal megoldást.

**PRÉMIUM
AUTÓKOZMETIKA**

Budapest, XIII.
Katona József u. 8.
+36 20 980 0018

anyag kaparót, a lapátokra jégoldó spray, hogy az odafagyott gumi ne szakadjon szét. Ha a fényezésről szeretnénk eltávolítani a havat, akkor egy vékony, 0,5-1 cm réteget hagyjunk, hogy ne karcoljuk meg az autót.

Négy kedd-négy rabbi

Januárban betegségek és egyéb elfoglaltságok miatt elmaradtak a tanítások. Azonban februárban folytatódik a „Négy kedd-négy rabbi” előadás-sorozat a Talmud-Tórában. A rabbik tanításait továbbra is nem csak a helyszínen lévők élvezhetik, de a Dohány körzet facebook oldalán is követhetik, ahogy eddig is tették több százan.

A tervezett időpontok: *február 4-e, 11-e, 18-a, 25-a.*

Négy kedd-négy rabbi a Talmud-Tórában, a szokott időpontban, **17:00** órától.

Az **előadók**: Zeév Paskesz, Darvas István, Markovics Zsolt és Frölich Róbert lesznek ismét.

A Dohány Zsinagóga Alapítvány Kulturális Páholya bemutatja:

2020. február 12-én szerda délután 17:30-kor

Tízparancsolat. Alkudni lehet?

A Tízparancsolat különböző társadalomtudományok szemszögéből, című előadásorozatot.

Beszélgatópartnerek:

Dr. Gábor György
vallásfilozófus

és

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Házigazda:

Dési János újságíró

Az előadás regisztráció köteles.

Regisztrálni az ismert telefonszámon sms-ben vagy email címen lehet.

Fülöp Ildikó +06 30 539 4683 / fulopvildi@gmail.com

DOHÁNY KÖRZET FEBRUÁRI PROGRAMJA

Minden hétköznap reggeli ima 7:30, esti ima 17:00 a Talmud-Tórában, vasárnap és munkaszüneti napokon reggel ima 8:00, esti ima 17:00 a Talmud-Tórában.

Minden hétköznap, Mincha és Mááriv között Misna-tanulás!

- Február 1. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 16:30
- Február 4. **Négy kedd-négy rabbi**, előadássorozat a Talmud-Tórában 17:00
Zeév Paskesz, Darvas István, Markovics Zsolt és Frölich Róbert
- Február 7. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Február 8. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 16:45
- Február 10. **Tu BiSvát**, a fák újéve Ünnepe a Talmud-Tórában 17:00
- Február 11. **Négy kedd-négy rabbi**, előadássorozat a Talmud-Tórában 17:00
Zeév Paskesz, Darvas István, Markovics Zsolt és Frölich Róbert
- Február 12. **Dohány Kulturális Páholy**: **Tízparancsolat. Alkudni lehet?**
A Goldmark-teremben 17:30-tól **Dési János** vendégei:
Dr. Gábor György, vallásfilozófus és **Dr. Frölich Róbert**, főrabbi
- Február 14. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Február 15. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 16:45
- Február 18. **Négy kedd-négy rabbi**, előadássorozat a Talmud-Tórában 17:00
Zeév Paskesz, Darvas István, Markovics Zsolt és Frölich Róbert
- Február 21. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Február 22. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 17:00
- Február 25. **Négy kedd-négy rabbi**, előadássorozat a Talmud-Tórában 17:00
Zeév Paskesz, Darvas István, Markovics Zsolt és Frölich Róbert
- Február 28. Esti ima a Hősökben 17:00, utána Kiddus a Talmud-Tórában
- Február 29. Reggeli ima a Hősökben 9:30
Esti ima és sálesüdesz a Talmud-Tórában 17:15

* **Regisztrációköteles!**

Regisztrálni február 5-ig lehet: fulopvildi@gmail.com, vagy 06-30-539-4683.

Kedves Hittestvérek!

Megkezdődött a 2020-as év. Néhány esztendő szünet után 2017-ben vezettük be ismét a kultuszjárulékot.

Úgy gondoljuk, hogy az évi 6000.-Ft senki számára sem volt megterhelő, ugyanakkor a körzeti tagok összetartozását jelképezte. Mára több, mint 100 kultuszjárulékot fizető tagunk van, ami nagy örömünkre szolgál. Még jobban örülünk annak, hogy a befolyt összeg sokszorosát sikerült tagjainknak visszajuttatni, kedvezményes utazások, kirándulások, vacsorák, formájában. Színházi előadásokat szerveztünk ingyenesen, de Kulturális Páholyunk is aktívan működött.

Szeretnénk, ha 2020-ban még többen lépnének tagjaink sorába. Kultuszjárulékunk, éves díját nem emeljük, lehet havi, negyedéves vagy éves formában fizetni. Továbbra is igyekszünk sok rendezvényt tartani, melyek tagjaink számára ingyenesek, vagy kedvezményesek lesznek, higgyék el érdemes nálunk tagnak lenni!

A kultuszjárulék előzetes egyeztetéssel hétköznap személyesen a körzet irodájában, vagy csekken, illetve utalással is befizethető.

BZSH. Dohány utcai Zsinagóga
11707024-20471437

Mindenkit várunk sorainkban, gyertek közénk, érezzétek jól magatokat nálunk!

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Nádel Tamás
elnök

Chanukka bent és kint

Több százan vettek részt december 22-én a Dohány és a Hegedűs körzet közös chanukkai rendezvényén, a Dohány utcai zsinagógában. S nem csak Fekete László főkántor gyújtotta meg az idei első chanukka gyertyát, hanem egy nagyobb asztalnál számtalan gyerek is.

Fotók: Szentgyörgyi Ákos

Az i.tentisztelet után kint folytatódott az ünnepi mulatság. A szokásoknak megfelelően, rengeteg fánk várta a megjelenteket, akik az hűvös, esős időben a forró teát és a forralt bort is lelkesen kortyolták. A színpadon pedig Klein Judit és a Haverim zenekar, illetve a Debrecen Dixieland Jazz Band adott koncertet. A remek hangulatnak köszönhetően a Herzl-terén meg-megálltak a turisták, vagy az éppen arra sétáló is, s ha már ott voltak, beszálltak a mulatságba.

Markó Iván a Goldmarkban

Január 5-én, dugig telt a Goldmark-terem, a Dohány Alapítvány Kulturális Páholyának rendezvényén. A megjelentek a „József és testvérei” című táncfilm vetítésén vehettek részt.

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

Ezt követően a majd kétszáz érdeklődő részese lehetett egy a pódiumbeszélgetésnek, melyen a rendező-főszereplő Markó Iván és az operatőr Kende János válaszoltak lapunk állandó szerzője, Dési János kérdéseire.

Szentgyörgyi Zsuzsa

Holográfia és társadalmi előrelátás – Gábor Dénes (1900-1979)

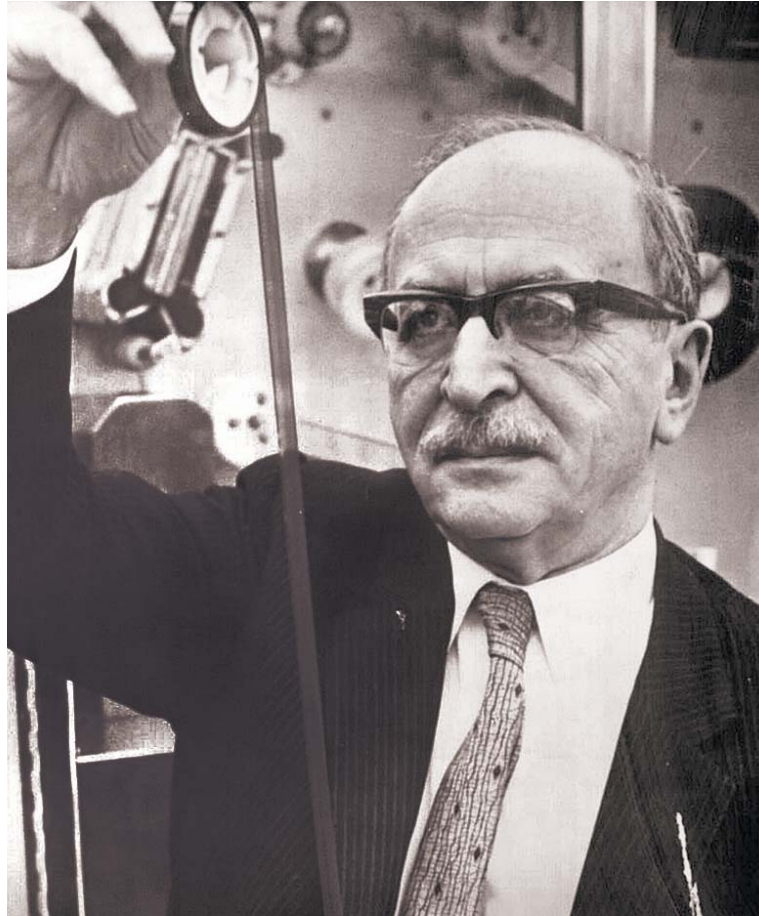
A jómódú zsidó családban, – amelyben az édesapa, Günszberg Bernát az akkoriban gazdasági nagyhatalomnak számító Magyar Általános Készémbánya Rt-nél (MÁK) igazgatói pozícióig vitte, – három fiúgyermek született, egy-két éves különbséggel. Mire iskolába kerültek, már a Gábor vezetéknévet viselték.

A legidősebb fiú, Dénes mérnök lett, és alkotásaival világhírűvé, egyebek között Nobel-díjjal is kitüntetetté vált. Gyermekként kiemelkedő színvonalú, és gondos nevelést kapott, kisebb testvéreivel együtt, már otthon megtanult, németül, franciául, angolul. Szülei és tanárai folyamatosan gondoskodtak magas szintű műveltségükéről. Dénes csak 11 éves volt, amikor édesapja, látva a gyerek műszaki és természettudományos érdeklődését, elvitte Münchenbe, a csodálatos Deutsches Museumba. /Ilyenkor sóhajtozik keservesen a honi mérnök, mert ugyan rendszerek változtak az elmúlt évtizedekben, de valódi műszaki múzeumunkra sosem tellett a figyelmük. / Nem mellékesen az ifjú már 10 évesen benyújtotta első találmányát, és 15 évesen pedig – apjának köszönhetően – laboratóriumot rendezett be otthon. Dénes már gimnáziumban a többiek előtt járt matematikában és fizikában, ezért apja minden, általa kért szakkönyvet és laboratóriumi felszerelést megvett neki.

Nem meglepő, az érettségizett ifjú a Budapesti Műegyetem gépészkarára iratkozott be. Ám első év után mégis a Berliini Műegyetemen folytatta tanulmányait, ebben nagy szerepe volt a magyar politikai állapotoknak, ez 1919-ben történt, az akkor javában dúló fehérterror idején.

Maradt is német földön, a Siemens laboratóriumában kezdett dolgozni, gázkisüléses lámpák hatásfokának javítása volt a feladata. Munkájában egyszerre érdekelték elektrotechnikai, optikai problémák, sőt még biológiai hatások is. /Itt fejlesztette ki első fontos találmányát, a higanygőz világítótestet, amelyet utcai lámpák millióiban alkalmaznak./

Aztán 1933-ban a civilizált emberiség történelmében szörnyű fordulat következett: a náci hatalomátvétel – ezért hazatért, és a tehetségeket állandóan kereső és foglalkoztató, nagyszerű Aschner Lipót örömmel felvette a Tungramba. Dénes felismerte, hogy a hazai viszonyokban

is veszélyek rejlenek egy zsidó számára, ezért már 1934-ben Angliába távozott. Itt belépett a Thompson-Houston vállalatba és tizenöt évig ott is maradt. A világháborút a többi idegenből jött emberrel viszonylagos elszigeteltségben töltötte. 1949-ben a világhírű Imperial College előadója, majd professzora lett.

Hírnevét nálunk is, és főleg, az egész világban a holográfia, vagyis a képek háromdimenziós, tökéletesen térhatású megjelenítésének megalkotása alapozta meg. Lényege, hogy a fény intenzitása mellett a hullám fázisát is rögzítik, így válik lehetségessé a képről szóló teljes információ felvétele és tárolása. Az elnevezés is erre a működésre utal, a görög teljes (holosz) és az írás (grapho) összetételét hordozza. A holográfia gondolatát Gábor 1947-ben fogalmazta meg. A legenda szerint teniszjáték közben – lelkes teniszező volt –, mintegy megvilágosodás támadt az ötlete /már 17 évesen!/, hogy mi-

ként lehet síkban háromdimenziósan megjeleníteni egy tárgy képét. Ám elég sokáig kellett várni a gyakorlati kivitelezésre, ugyanis a látható fény energiája kevés volt az eljáráshoz. Ezért csak a lézer megjelenésével, 1963-ban sikerült a holográfia megvalósítása, ami azóta a mindennapok gyakorlati alkalmazásává vált számtalan területen. Feltalálója pedig – seregnyi más, magas szakmai és társadalmi kitüntetés mellett – 1971-ben nyerte a fizikai Nobel-díjat is.

A nagy mérnök-fizikus nemcsak szakmájában alkotott kiemelkedő jelentőségűt, hanem a társadalomtudományban is. Mindig foglalkoztatták ezek a kérdések, és nemcsak előadásokat tartott, tanulmányokat írt, de – jól szerkesztett és olvasmányos – könyveket is. Foglalkoztatta az emberiség léte és jövője, a tudomány és a technika haladása és hatásai. Könyvei magyarul is megjelentek. /Büszke vagyok rá, hogy fordítói és lektorai között szerepelhettem./

Beszámolni mondanivalójuk teljességéről aligha lehet e szűk terjedelemben, így csak egy-két gondolatát említem. Izgalmas az 1963-ban megjelent könyve /Találjuk fel a jövőt!/ felütése: a trilemma, a hármasság tényező, amelyek befolyásolhatják az emberiség jövőjét. Ezt írja a bevezetőben: „Civilizációkat három veszély fenyegeti. Az első a nukleáris háború rombolása, második a túlnépesedés bénító szorítása, a harmadik a tétlen kényelem korszaka”.

Az atombomba fenyegetést aligha kell magyarázni, és nem is leghinthejük rá ma, 2020-ban, majd hat évtizeddel később, mikor naponta hallhatunk örült diktátorok, alkalmatlan választott vezetők fenyegetőzéseiről. A túlnépesedés már bekövetkezett, hiszen az emberiség létszáma közeledik a nyolc milliárdhoz, ez majd kétszer annyi, mint az idézett könyv megírásakor volt. Ami a harmadik veszélyt illeti, némileg meglepő és újnak hat, ezért ismét a szerzőt idézem: „A mindenki számára adott kényelem és tétlenség teljesen új az emberiség történetében. (...) Az új technológiai paradicsom, amelyben egy csekély kisebbség munkája elegendő ahhoz, hogy a többséget henye jólétben tartsa. Még nem következett be, de rohamléptekkel közeledik felénk”. /Az idézetek Az érett társadalom című könyvből származnak./ Ajánlom figyelmükbe, a/z 1989-ben Gábor Dénes díjat alapító/ Novofer Alapítvány kiadásában megjelent köteteket, mert sok, hasznos útmutatást kapunk napjaink égető trilemmáira.

A több mint száz szabadalom alkotója 1974-ben súlyos agyvérzést kapott, ezért utolsó éveit ágyhoz kötve, némán töltötte, s 1979. február 9-én halt meg. Nevét kisbolygó /72071 Gábor/, főiskola, gimnázium, számos szobor, emléktábla, és utca őrzi hazánkban, illetve Londonban.

Dési János

Egy embermentő kisváros Itáliában

Olaszország derekánál, Róma és Nápoly között félúton, az Appenini hegység egyik völgyében található a középkori városka San Donato val de Comino. A fasizmus idején, 1940-ben itt jelöltek ki kényszerlakhelyet majd 30, külföldről származó, zsidónak minősítettnek. Akadt köztük híres színész, némafilm sztár, vagy az író, Franz Kafka egykori kedvese éppen úgy, mint Lengyelországból menekült orvos.

Míg Európa sok országában halomra gyilkolták a zsidókat, itt viszonylag békességben éltek egészen 1944-ig a helyiekkel. Dolgoztak, barátkoztak, pletykáltak, hol segítettek egymást, hol irigykedtek a másokra. Aztán 1943-ban Olaszországnak ezt a területét megszállták a németek. És elhatározták, összeírják, majd deportálják a zsidókat. Volt, aki már megjárta Dachaut, tudta mi várna rá, ezért a hegyekbe szökött, másnak a helybéli városházán hamisított igazolványt, de akadt, akit talán addigi szomszédai dobtak fel. Akik elmenekültek, hamis papírokkal bujkáltak, túléltek. A többieket Auschwitzban ölték meg.

Mussolini Olaszországa sokáig relatív biztonságot nyújtott az Európa más részeiben már kirekesztett, üldözött zsidóknak. Bár Hitler sokszor sürgette az olasz diktátort, Itáliában közel sem siettek el a zsidók összegyűjtését és meggyilkolását.

Így Olaszországban sokan kerestek menedéket más országokból. Amikor a numerus clausus, Európa első zsidótörvénye sok fiatal továbbtanulását ellehetetlenítette Magyarországon, jó páran jártak egyetemre Olaszországban. Később, főként a gyilkos Kristályéjszaka után, többen menekültek az akkor még relatíve biztonságosnak tűnő Itáliába. Közülük nem kevesen megtanultak a nyelvet, beilleszkedtek a társadalomba, egzisztenciát teremtettek maguknak, vagy akár családot is alapítottak.

Ne idealizáljuk a képet, 1938-ban megszülettek az itteni faji törvények is. S hoztak először jelentős korlátozásokat a zsidók mindennapjaiban, még, ha ezek elsősorban a gyarmatokról érkező feketék ellen születtek. A jogszabályok jelentősen korlátozták a munkavállalás, vagy a továbbtanulás lehetőségeit. S bár egy ideig a Mussolini rendszerben zsidók is betölthettek magas tisztséget, még miniszterek is lehettek, ekkortól kiszorították a közigazgatásból, a hadseregből, de a tudományos- és művészeti életből is.

1940. június 10. Olaszország belép a háborúba, ezután rögtön elkezd kitelepíteni a gyanúsakat tartottakat. Az ellenséges országok polgárait, a zsidókat – hát még azokat, akik „ellenséges” zsidó polgárok voltak, így Lengyelországból, vagy a Szovjetunióból. De a Németországból, Ausztriából vagy éppen Magyarországról elmenekült zsidók sem jártak jobban. Bő hatszáz települést jelöltek ki internálóhelyként szerte az országban, főként távoli, elzárt területeket, utaktól távoli pontokat, stratégiai jelentőséggel kevésbé bíró helyeket.

Kazár Gabriella és fia, Italo

Az Appeninekben található, Monte Cassinótól pár kilométerre lévő, festői középkori városka San Donato is felkerült a listára. Nem zárt tábort hoztak létre, hanem kényszerlakhelyként jelölték ki a városkát az ide küldött zsidóknak. A helyieknél szállásolták el őket, más a kis panzióban kapott helyett – s ezért az állam fizetett. Igaz, nagyon szerény, de napi apanázst kaptak, hogy megélhessenek.

Érkeztek családok, akadtak egyedülállók és volt, hogy a családfő, aki valahol máshol egy kényszer-munkatáborba került, elérte, hogy felesége és gyerekei után ideküldjék – s itt újra együtt élhessenek. Az interjúkból és visszaemlékezésekből, amelyeket a washingtoni székhelyű United States Holocaust Memorial Museum csapata gyűjt, az derült ki, hogy San Donatóban legálisan nem dolgozhattak ugyan, de a szomszédos Piciniscóban fából készítették használati tárgyakat és abból próbálták kiegészíteni a jövedelmüket.

San Donatóba került orvos, s ha illegálisan is, de gyógyított embereket a környékbeli nagyon szegény falvakban. Tudunk olyanról, aki asztalosműhelyben dolgozott. Van, aki német nyelvelőket adott. Egyikük, aki korábban is színházakban dolgozott, a helyiekkel szervezett egy passió-játékot, amelyet nagy sikerrel adtak elő.

Az együttélés éve alatti különösebb konfliktusokról nincs információm – az is valószínű persze, hogy az utólag történt és kiderült tragédiák fényében ez az együttélés már-már idilli volt. A szegénység közös volt, olasz interjúalanyaink sorra mesélték, hogy gyerekkorukban gyakran még cipőre sem tellett nekik, és az éhezés sem volt ritka. A jogi egyenlőtlenség sem különösebben számí-

tott, hiszen az itt élő olaszok is úgy érezték, a törvények éppen ellenük, az ő megrendszabályozásukra léteznek.

Az 1943-as olasz kiugrási kísérlet, s az ezt követő német megszállás az, ami megváltoztatta a viszonyokat. Eleinte az állami apanázs tűnt el, aztán egyre veszélyesebb a helyzet. A németek először csak összeírták az itteni zsidókat. A San Donatóiak közül többen segíteni próbálnak.

A környéken nagy hagyománya volt az irathamisításnak – bevett gyakorlatnak számított, hogy a kivándorláshoz szükséges dokumentumokat hamisították. Így nem volt akkora csoda, hogy a helyi igazgatásban dolgozó fiatalok segítettek hamis dokumentumhoz jutni a zsidókat.

S talán azért is, mert a falu többsége meglehetősen baloldali, németellenes beállítottságú volt.

Már az olasz férfiak egy része is elbújt a hegyekben. Nem akartak katonák lenni. A front egyre közeledett, s a híres Monte Cassinó-i csata után sok, egységétől elszakadt szövetséges katona is az erdőkben talált menedéket. Azok a zsidók, akiknek volt mersze – és érezték, hogy baj lesz – elbújtak velük a hegyekben.

Noémi

1944 tavaszán azokat a zsidókat, akik nem menekültek el, a németek összeszedték, és hosszú, keserves úton Auschwitzba deportálták, ahol kevés kivétellel mindenkit megölték.

Tudjuk, hogy egy magyar fiatalasszony, Kazár Gabriella is a San Donatóból Auschwitzba került áldozatok között volt, miként két kisgyereke, Italo és Noémi is.

Ha valaki tud róla/róluk valamit, kérem, írjon nekem a desijan@outlook.com címre.

Kitűnő zsidók – kitüntetett zsidók (XXI.) – Bozsik Rozália

„Aki megment egy életet, egy egész világot ment meg - Misna, Sanhedrin 4:5

Különböző kitüntetések és azok zsidó adományozottjait mutatjuk be ezen az oldalon. Reméljük, örömmel olvassák, akik szeretik a régi történeteket, a régi dokumentumokat, a régiségeket, a történelmet, melyek összefüggnek a zsidó múlttal-jelennel. Sorozatunk mostani, rendhagyó részének hőse, Bozsik Rozália, a Világ Igaza érem posztumusz kitüntettje.

Rendhagyó. Több okból is! Egyrészt, sorozatunkban eddig zsidó kitüntettek kaptak helyet, szemben a mostani fejezettel. Másrészt, a kitüntetett jelentősen eltér az eddig bemutatott összes szereplőtől. Hősiessége, és elismerése is ezt bizonyítja! Továbbá a bemutatott darab is igazi kuriózum, mert azt kereskedelmi forgalomban egyáltalán nem lehetséges megvásárolni. Végül, de nem utolsó sorban, a Pesti Sólet megjelenése szinte egybeesik a Budapesti Gettó felszabadulásának 75. évfordulójával. Engedjék meg, hogy e rövid cikk keretében bemutatassak Önöknek egy egykoron élt hőst, illetve posztumusz kitüntetését.

A kitüntetésről

Az izraeli parlament és a Yad Vashem Intézet 1953-ban hozta meg döntését, hogy közösen alapítanak egy kitüntetést, melyet azoknak a hősöknek adományoznak, akik a vészkorszak idején zsidókat mentettek. Azóta is törvény szabályozza, hogy milyen kritériumoknak kell megfelelni ahhoz, hogy valaki megkaphassa a kitüntetést.

Az izraeli Legfelsőbb Bíróság bírja az elnöke annak a közszemélyiségekből álló bizottságnak, amely tényekkel igazolja, hogy a megmentők önszántukból, a németek vagy csatlósaiak fennhatósága alatt lévő területeken, életüket, szabadságukat kockáztatva, bármiféle ellenszolgáltatást mellőzve mentettek zsidókat.

Az érem 6,3 cm és 110 gr. 900-as ezüsből készült. A tartója egy nagyon szépen kidolgozott olíva-fából készült felnyitható szelence.

Az érem előlapján két kéz látható, ahogy belekapaszkodik, és fogantyúként használ egy megcsavart, szögesdrótra, mintha az egy mentőkötél lenne. Ez a mentőkötél pedig megcsavarja a földgömböt. Az érem hátlapján a Yad Vashem épülete látható, héber és francia szöveg társaságában a megmentő neve került begravírozásra. A francia szöveg tartalmazza a Misna idézetet és azt, hogy a hálás zsidó néptől.

A kitüntetett kitüntetésének sorszáma: 12761

Az adományozotról

Bozsik Rozália Kassán született. 1943-ban férje halálát követően Budapestre költözött fiával. Rozália fia még a gimnáziumban összebarátkozott Gregus Imrével, aki zsidó volt.

1944-ben, amikor már a Szlovákiában élő zsidók sorsa is mind rosszabbra fordult, Gregus Imre eldöntötte, átszökik a határon, majd Budapesten megkeresi barátját, illetve édesanyját, és segítséget kér tőlük.

Bár, Imre nővére, Kornélia is Budapesten élt férjével és lányukkal (Anna Máriával), ők nem tudtak segítséget nyújtani, mivel ők is a zsidótörvények hatálya alá tartoztak. Ráadásul Imre sógorát ekkor már elhurcolták munkaszolgálatra.

A gettósítás idején Bozsik Rozália életét kockáztatva lakásán fogadta, és bújtatta Imrét, nővérét és annak lányát. A nyilasok folyamatos razziai egyre nagyobb veszélyt jelentettek az üldözöttek és bújtatói számára. Ezért Rozália inkább „kicsempészte” védeniceit Velence üdülővárosába.

A felszabadulás és a náci hordák elvonulása után sikerült szabadságukat visszanyerni.

Imre a háború után Kanadába vándorolt ki, Kornélia és lánya pedig Izraelt választotta új hazájaként.

Bozsik Rozália 1989-es haláláig Gregusék folyamatosan tartották a kapcsolatot a hőasszonnyal, Imre többször ellátogatott hozzá.

Az adományozás

A kitüntetést 2015. október 29-én adták át, - a Yad Vashem 2014. február 25-én jutalmazta a megmentőt. Rozália sajnos már nem élt ekkor, így az átadáson fia, Dr. Tőri Fedor jelent meg és vette át édesanyja elismerését.

A hagyományok szerint 1995. óta, aki kiérdemelte a Yad Vashem Világ Igaza kitüntetését, azon magyar állampolgárok részére a Magyar Köztársaság a Bátorságért Érdemjelet is egyidejűleg átadja.

Az adományozáson jelen volt Ilan Mor Izrael magyarországi nagykövete és Pintér Sándor belügyminiszter is.

A díszbeszédekben külön említést tett a nagykövet és a belügyminiszter is, hogy a nácik nem tudtak volna ennyi embert megölni, ha nem akadtak volna cinkosaik. Azok az üldözöttek, akik ezt a borzalmas időszakot túlélték, köszönhetők szerencsájüknék, leleményességüknek, kezdeményező-készségüknek, és azoknak az igaz embereknek, barátoknak, szomszédoknak, vagy ismeretleneknek, akik életük kockáztatásával, nem egyszer feláldozásával mentették a rászorulókat. Bozsik Rozália sem törődött a veszéllyel, s többen köszönhetők neki életüket.

Izsák Gábor

Források:

https://embassies.gov.il/budapest/NewsAndEvents/Documents/VilagIgaza_2015.pdf

<https://www.yadvashem.org/yv/pdf-drupal/hungary.pdf>

KIS ELMÉLKEDÉS A TRAFIKOKRÓL

Trafiktörténelem képekben

Majd egy éve új sorozatot indítottunk, amely többek tetszését elnyerte. Folytatjuk a sok érdekességgel tarkított utazást - a XX. század elejének Budapestjén. Továbbra is a www.melyenszanto.blog.hu szerzője, **Szántó András** válogat a blogban megjelent legérdekesebb írásaiból. Most a már a nem is annyira régmúlt homályába vesző, s sokak által hiányolt trafikokról olvashatnak.

A szenvedélyek történetét már sokan megírták, a dohányzását különösen. Azonban a dohány kereskedelmével eddig keveset foglalkoztak. Valahogy természetes volt, hogy akinek kell, az mindig megtalálja valahol. Kezdetben kis trafikokban, majd az idő múlásával egyre több helyen, míg az

okmánybélyegek, majd a sorsjátékok forgalmazását is megengedték. A trafikos tehetőségétől és ügyességétől függően ezeken kívül még papír-írószereket, vagy kisebb ajándéktárgyakat is tarthatott az üzletében. Erről Szép Ernő Trafikról szóló tárcájában igen részletesen beszámol:

Királyi Dohány Áruháza

utóbbi évtizedekben élelmiszer áruházaktól a benzinkutakig szinte mindenhol. Néhány éve pedig...

A kezdetektől állami monopólium volt a dohánytermékek gyártása és forgalmazása. Sőt, még a természet is szigorúan szabályozták és felügyelték. Mindez az elnevezésekben is megmutatkozott:

- 1867-1946 Magyar Királyi Dohányjövődék (fotón: Magyar Királyi Dohány Áruháza)
- 1946-1949 Magyar Dohányjövődék
- 1949-1999 Magyar Dohányipar

Mindig volt az árusításnak stílusa, jellege, bár az üzletek megjelenését nem szabályozták olyan szigorúan, mint éppen manapság. A két legfontosabb előírás az volt, hogy a cégéren szerepelnie kellett a „gazda” nevének – azaz például: „Magy. Kir. Dohányáruda (vagy tőzsde) kicsiben és nagyban”. Ezen kívül lehetett reklámozni márkákat (Modiano, Kalifa stb.) és az egyéb kapható cikkeket. Az állami monopóliumok közül a postai bélyegek,

„A méltóságos trafik éppen úgy fest, ha benyit az ember, mint akár-melyik címtelen és jellegtelen, élet-unt kis trafik Pesten. Teli van a fala szivaros skatulyákkal, amelyekben szivar is szokott lenni, mikor esőt adtak a m. kir. dohányjövődék fel-legei. A pulton is van egynéhány barna doboz, felkoncolva, s bennök tabucco sorba, mint a holt heringek. És egynéhány forgalmas Király, Hölgy, Duna s Hercegovina papírskatulya. Meg azután a lapok a pult szélein. A pult lapos fiókjában a levelezőlapok, a postabélyegek, s azután óriási törvénykönyvek lapjai közt a savanyú forgalmiadó-bélyegek s a keserű okmánybélyegek. A pulton van egy üvegtetejű láda is, annak a rekeszeiben noteszek, ceruzák, tollszárak, ceruzavédők és hegyező, ragasztóhengerek, radírgumik, tollhegyek, fa- és csontszipkák és egyéb luxuscikkek merengnek.”

A régi képeket nézve csupa egyszerű embert látunk a trafikja előtt, az első világháború után a hadirok-

kantaknak adott trafik-engedélyek félkarú tulajdonosát (képen - a Nyugati pályaudvar trafikjánál), meghalt katona 10 év után is fekete ruhában járó özvegyét, vagy éppen egyszerű külvárosi családból a férjet-feleséget stb.

A boltok külseje viszont a korai „meszelt falban egyszerű bejárat” után idővel egyre szebb lett – erősen differenciálódott a szakma. A külvárosi ház leválasztott szobájához már több helyen készült kirakat, míg a belvárosban komoly üzletek is születtek – esetenként igényes, hatalmas portálokkal. Az egyik leghosszabb történet talán Molnár Gábor dohányboltja; ő a dél-amerikai őserdőkről írt kalandos útleírásaival szerzett hírnevet, egy balesetben megvakult és így kapott trafikot a Váci utcában, mely több mint 40 évig üzemelt.

felelni a működtetés feltételeinek, a helyiség méretének stb. A legnagyobb áruda talán a MODIANO cég által fenntartott Nyugati téri

Modiano-Nyugati

pavilon volt, amely évekig a randevúzóknak fő találka helyének számított.

A Damjanich utcai és a nagytétényi fotón is látszik, hogy egy trafik egész családoknak adott megélhetési lehetőséget. Ezért volt elég nagy tülekedés az engedélyekért, mert a hatóság jól megvizsgálta, hogy ki kaphat ilyen! Meg kellett

tott. /Az áruda eltűnt, de a találkozási pont megmaradt – a „forgóóránál”. Már az sincs, de még most ott várják egymást családtagok, szerelmesek és barátok./ A második világháború után, az államosítástól pedig éppolyan bolti

Hadirokkant trafik

eladók dolgoztak a trafikokban, mint bármely más üzletben. Aztán jött a feloldódás, a 80-as években a „maszek” kisboltok egyre több bazaráruval – lottó, újság, térkép, lufi nagy tételben, felhúzzható kisautó, buszjegy, szerpentin-konfetti-lampion - szóval minden, amire otthon nagy szükség van. És persze frutti, rágó, csoki és sok egyéb finomság. Jöttek a fülkék-

ben használt telefonkártyák, később ezeket váltotta a mobilhoz a feltöltő kártya. Időről-időre, rendre bővült a paletta, talán egy kisebb kiállítást is össze lehetne hozni a trafikokban kapható árucikkek-ből...

Majd a 90-es évek teljes liberalizációja – ebből eredően, az egységes, szabályozott dohányipar megszűntével elszabadult a pokol,

legalábbis a budapesti utcákon látható jelekből, cégérekéből és portálokból következően. A változatos kínálat ellenére a trafikosság már nem feltétlen biztosított kiemel-

lottam ilyen sikertörténeteket?!/ Azután néhány éve – politikai alapon... - megint jött egy módszerváltás, és az új „nemzeti” trafikengedély sok régi családi

József Krt. 12.

kedő megélhetést. Tudomásom szerint ebből senki sem gazdagodott meg. /Vagy csak én nem hal-

megélhetés elől lehúzza a rolót. Új stílus jelent meg az utcákon (letapétázott kirakatokkal, nehogy a gyerekek belássanak és észrevegyék, hogy a papa dohányt és piát vásárol) - és a dohány mellé nem bazári, hanem alkohol-árusítási engedélyeket adtak. Ezzel létrehozták a rengeteg egészségbolt mellé az egészségre ártalmas termékek hálózatát...

A régi és az új stílust hamar megszoktuk, a ma születendőknek már ez lesz természetes. Én mégis jobban vonzódok ahhoz a régi pécsi sétálóutcai (Király utcai) hangulathoz, ami a békebeli nyugalmat, és talán a nagyobb biztonságot is sugallta. Lehet, hogy azért, mert Pécsen születtem és gyerekkoromban még láttam ezt az üzletet is.

Az eredeti cikkben még számtalan érdekes fotót találhatnak:

<https://tinyurl.com/vk936oh>

A Duna-parti cipőknél emlékezett az új izraeli nagykövet

Január 6-án, a Cipők a Duna-parton című holokauszt emlékműnél vett részt első nyilvános és hivatalos magyarországi eseményén Izrael állam új, Budapestre akkreditált nagykövete, *Jákov Hadas-Handelsman*. A diplomata amúgy három nappal korábban adta át megbízólevelét Áder Jánosnak.

A nagykövet elmondta, a világszerte növekvő antiszemitizmus és antiszemita támadások miatt semmi sem fontosabb annál, minthogy megemlékezzünk az akkor történekről. Hozzátette, a látogatással is szeretné tiszteletét kifejezni az áldozatoknak és a túlélőknek, valamint bizonyítani, hogy soha nem felejtünk!

A mostani eseményen a káddist követően a jelenlevők gyertyát gyújtottak, majd egyperces csenddel emlékeztek az áldozatok emléke előtt. A rendezvényen megjelent *Dag Filip Hartelius* svéd nagykövet, *René Enrico van Hell* holland nagykövet, *Iain Lindsay* brit nagykövet és *Volkmar Wenzel* német nagykövet.

Az Ezeregyéjszaka meséinek pénzerméje Izraelben

Ezerkétszáz évvel ezelőtt vert aranypénzekre bukkantak Izraelben, Tel-Avivtól délre, a Földközi-tenger menti Javne városánál folytatott ásátásokon. Az aranykincset a IX. századra datálták a régészek, de az Ezeregyéjszaka meséiben szereplő, Hárún ar-Rasid bagdadi kalifa pénzerméje is előkerült.

Az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA) javnei ásátásán, amelyet egy új lakónegyed felépítése előtt kezdtek meg, egy kis, törött kerámiakorsóra bukkantak, amelyben a korai iszlám korban aranypénzeket rejtettek el.

A szakemberek a környéken egy több száz éven keresztül

működő jelentős ipari térséget találtak számos egykori műhelylyel. A kutatók azt feltételezik, a kerámiaedény egy ott dolgozó fazekas házipénztára volt. Robert Cole-nak, az IAA éremszakértőjének kezdeti vizsgálatai alapján a pénzek az Abbászida kalifák korai időszakában készülhettek, a IX. században. Az érmék között megjelent a 786-tól 809-ig uralkodó

Hárún ar-Rasid aranydinárja is. Az aranykincs olyan érméket tartalmaz, melyeket ritkán látni Izraelben. Az Észak-Afrikában, a mai Tunézia területén, a bagdadi központi Abbászida-ház nevében uralkodó Aglabida-dinasztia aranydinárjai.

A helyszínen a régészek nagyszámú fazekaskemencét találtak, amelyeket üvegek, edények és tálak készítéséhez használtak. A pénzes korszot ezek közelben fedezték fel, ezért a szakértők az egykori fazekas „malacperselyének” vélik, amelyben személyes megtakarításait tartotta.

Az égetőkemencéket a bizánci kor végén és a korai iszlám elején (a VII-IX. században) használták.

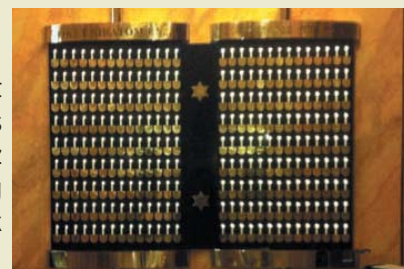

Az ásátáson felszínre kerültek korábbi korokból származó leletek is, köztük IV.-V. századból való boarszati létesítmények, amelyek tartalmának kezdeti elemzése ősi szőlőmagokat tárt fel. A prések és tárolók méretei kereskedelmi mennyiségre utalnak, mert messze túlmutatnak a helyiek, az akkori Javne lakóinak szükségletein.

/Forrás: MTI/

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. A Jahrzeit-napon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Fekete Imre	február 1.	Körner Walter	február 6.	Vadas Árpád	február 13.	Róna Sándor	február 17.
Grünwald Béláné	február 1.	Liszenberg Salamonné	február 6.	Katarina Svarcova	február 13.	Farkas Jenő	február 21.
Schiller Tamás	február 2.	Nádel László	február 6.	Hirn Károly	február 14.	Deutsch Marianna Mirjam	február 23.
Márkus Lászlóné	február 3.	Gordon Zsuzsa	február 6.	Suchman Andor	február 14.	Schaffer D. Dezsőné	február 23.
Blau Sándorné	február 3.	Blau Sándor	február 7.	Piskó Andorné	február 15.	Zóber Jenő	február 23.
Schwartz József	február 3.	Hegyi Györgyné	február 8.	Zallel Béláné	február 16.	Kerner Sarolta	február 27.
Lax Tibor	február 3.	Silberer Mihály	február 9.	Réti Gyula	február 17.	Dr. Kéri Lajos	február 28.
Dr. Sokolyi László	február 4.	Somló Andor	február 11.	Rosenstein Dávid	február 17.	Márkus László	február 29.

